

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Lib. III. Decretalium. In quo agitur De Rebus, quae in iudicium devenire solent, cujusmodi sunt, de vita et moribus Clericorum, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1708

Quæstio XVI. In Titvlvm VXi. De Deposito.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73045](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73045)

quas in jure datur actio commodati, nihil aliud intelligi, quam eas, per quas Commodatarius indemnis servatur a commo-
dante, ne scilicet citra suam culpam ex commodato damnū patiatur: Talis præ-
statio est 1. liber usus rei commodatæ, de
quo in L. 21. ff. h. t. dicitur, quod, si ante
usum, vel tempus finitum Commodans
impediret, actione contraria eum Com-
modatarius convenire possit ad eum sibi
præstandum ibi: *Rem mihi commodasti,
eandem subripuisti; deinde, cum commodati
ageres, nec à te scire esse surreptam, judex
me condemnavit, & solvi: postea comperi, à
te esse surreptam, quaesitum est, quæ mihi
tecum actio sit? Respondit: furti quidem
non esse; sed commodandi judicium contra-*

*rium utile mihi fore; ad eandem etiam
præstationes pertinet solutio damni,
Commodatario secuti ex vitio rei com-
modatæ, per commodantem occultatæ
per L. 17. §. fin. ff. h. t. item solutio expen-
sarum, de quibus jam diximus, &c.*

Ad extremum nota, Commodatum 1379
differre à precario, quod hoc à conceden-
te pro arbitrio possit revocari juxta n.
1306. & detur ad usum incertum; de
quo v. n. 1306. à mutuo, quod in hoc
transferatur proprietatis rei, nec idem in
individuo reddendum sit; in commo-
dato autem solus usus, & idem numero
reddi debent: à pignore, & deposito, quia
in his nec quidem usus transferatur in pi-
gnoratium, vel depositarium, &c.

QUÆSTIO XVI.

IN TITVLVM XVI. DE DE- POSITO.

1380 **P**ost contractum commodati, hoc ti-
tulo agitur de deposito, ubi non ac-
cipitur hæc vox in eo sensu, quo
subinde apud Latinos deponere,
idem est, ac abjicere, remque pro delicta,
& desperata habere; nec in quantum idem
est, ac demoliri, & diruere, prout accipi-
tur L. 3. §. sed & si. ff. fin. regund. sed qua-
tenus idem est, ac credere rem alicui, ut
notat Pereyra in Elucidario l. 2. Elucid.
13. n. 986. & sumptum pro re, quæ alicui
creditur, est, quod alicui custodiendum
traditur; quibus positus:

ARTICULUS I.

Quid, & quotuplex sit Depositum?

1381 **N**on accipimus hic depositum ob-
jectivè pro re, quæ alicui custodienda
traditur; sed, formaliter pro ipso contra-
ctu inito inter deponentem, & deposita-
rium. Prætermisissis variis depositi defi-
nitionibus, in quantum accipitur forma-
liter, ea videtur opportunior, quâ dicitur
contractus, quo res alteri gratis custodienda

traditur, eo sine, ut eadem in specie, quando-
cunq; deponenti libuerit, restitatur; ubi
nota reflexè apponi eis gratis, ne transeat
in locationem, juxta L. 1. §. 9. ff. h. t. De-
inde, cum dicitur: eadem res in specie; in-
telligi, qualiter dicunt Philosophi, eadem
res in individuo; 3. cum dicitur: Custodi-
dienda, excludi usum rei depositæ, nisi ali-
ter convenerit, etiam tacitè, ut, si pecu-
nia non obsignata deponatur. L. 25. ff.
h. t. hinc; qui re depositâ utitur, furtum
committit. L. 29. ff. h. t. L. qui depositam C.
eod. §. furtum Instit. de obligat. quæ ex
delicto. Et ideo, negans depositum,
torqueri jubetur; quia negando commit-
tit furtum (nisi præsumi possit consensus
Domini) §. placuit, Instit. de obligat.
quæ ex delicto, & L. 78. ff. de furtis; sic
Barbosa in c. 1. h. t. n. 7.

Depositum dividitur in depositum juris. 1382
& facti; illud est, quod vel ad sistendum
usurarum cursum, vel inducendum libe-
rationis effectum apud Magistratum in-
terponitur. De hac depositi specie lo-
quitur Imperator in L. 17. C. de Usuris,
istud, quod eo animo contrahitur, ut de-
positarius ad factum, sive ad custodiam
Sf 3 obli-

obligetur, soletque conventionale etiam appellari, & est illud, quod inter privatos est consuetum, ac familiare. De primo agitur L. 17. C. de usuris, ibi: *Acceptam mutuo forem cum usuris licitis Creditoribus post contestationem offeras; ac si non suscipiant, consignatam in publico deponere, ne cursu legitimarum usurarum inhibeat, quo subsecuto, etiam periculo debitor liberabitur, & jus pignorum tollatur: cum Serviana actio manifeste declaret, pignoris inhiberi persequutionem, vel solutis pecuniis; vel, si per Creditorem steterit, quod minus solvantur.* Ex hoc enim colligitur, sic posse fieri cursu usurarum, & creditorem subijci periculo interitus pecuniae, quando Creditor recusat accipere oblatam à debitore solutionem, & hic eam deponat apud Judicem.

1383 Depositu facti, seu Conventionale aliud est *voluntarium*; aliud *necessarium*; illud est, quod contrahitur absque urgente, ac praesente necessitate; istud, ad quod urget instans necessitas, & morale periculum rem perdendi, nisi deponatur in alterius custodia, ceteroquin in eandem non committenda; de quibus causis agitur L. 1. ff. h. t. Diverfos hac deposita effectus pariunt. Nam, qui depositum *voluntarium* ex perfidia recusat Deponenti restituere, solum condemnatur in simplum; qui verò *necessarium*, condemnatur in duplum, sic enim ait Praetor L. 1. §. 1. ff. h. t. ibi: *Ex earum autem rerum, quae supra comprehensa sunt, in ipsum in duplum iudicium dabo; cuius ratio sumitur ex §. 4. ibi: quippe, cum quis fidem eligat (absque necessitate) nec depositum reddatur, contentus esse debet simpli; cum verò extante necessitate deponit, crescit perfidia crimen, & publica utilitas coercenda est vindicanda Reipublicae causa; est enim inutile in causis huiusmodi fidem frangere. Qui enim necessitate cogitur facere depositum, majori commiseratione dignus & recusans reddere, reus majoris perfidia.*

1384 Depositu ulterius dividitur in id, quod *sequestrum* dicitur; & illud quod *depositum simpliciter*; sequestrum dividitur in voluntarium & necessarium, non eo sensu, quo Conventionale depositum divisum est, sed alio. *Voluntarium* dicitur, quando litigantes mutuo consensu eligunt aliquem, apud quem res litigiosa

interim, dum lis durat, deponatur, reddenda victori, lite finita: *Necessarium* est, quando à Judice compelluntur, & coguntur rem deponere apud aliquem tertium. De priore, hoc est, *voluntario* certum est, quod sit species depositi; de *necessario* autem dubitant aliqui, an sit species depositi, tanquam generis? Communior tamen affirmat spectato jam usu communi; ipsis etiam juribus *sequestrum*, vocantibus *depositum*; cum & ipsa etiam actio, quae contra *sequestrum* datur, dicatur *actio Depositii sequestraria*; L. 12. §. 2. ff. h. t. ibi: *Cum sequestre rectè agatur Depositii sequestraria actione, quam & in haredem ejus reddi oportet.* Nec obstat, *sequestrum* materiam posse esse *rem immobilem*; non autem *depositii*. Conceditur enim rem immobilem non esse *apram materiam depositii*, accepti *secundum omnem speciem*; satis enim est, quod possit esse materia depositi *secundum aliquam speciem*; qualiter; licet non omnis species animalis sit rationalis, non tamen sequitur hominem non esse speciem animalis.

Et quamvis verum sit, in quovis contractu requiri consensum, atque adeo etiam in deposito; negatur tamen in sequestro *necessario* non intervenire consensum eorum, quorum res litigiosa sequestro *necessario* per Judicis imperium subijciuntur. Tamen enim non sit dubium, partes in tali casu, vel saltem unam earum, esse invitam; Satis tamen est ad consensum, quod voluntate sua simpliciter liberà pareant Judici, sequestrum decernenti. Nec obstat etiam *sequestrum* quandoque fieri in Ecclesia, vel loco publico, quo putant aliqui, non posse intervenire contractum; sed non bene; nunquid enim habent suos administratores, qui eorum nomine valeant contrahere? *Depositum* porro, quod diximus, dici tale *simpliciter*, non obstante, quod habeat nomen generis, supponit pro distincta specie depositi, nimirum ea, quam diximus n. 1384. sapius enim species retinet solum nomen generis, ut patet de *cognitione*, quae dicitur de *agnatione*, & *cognitione* specificè sumpta; & *adoptione*, quae respectu arrogationis, & adoptionis pariter acceptae specificè dici potest.

Ex dictis coll. ad substantiam *depositii*, 1386 requir.

requiritur 1. quod res sit tradita; cum depositum sit contractus, qui non solo consensu, sed re perficitur, §. *præterea*, Instituitur. quibus modis re; 2. quod consensus Deponentis, & Depositarii, cum sit contractus; 3. quod res, gratis, sine mercede detur alicui custodienda; cum officium Depositarii sit gratuitum; 4. quod eadem res in individuo à Depositario reddatur Deponenti; ex cit. §. *Præterea* L. 24. C. de ff. h. t. Nota autem specialiter eis custodienda; hac enim voce denotatur, rem deponi non ad usum, sed ad custodiam, quæ diversa sunt; & Depositario usus rei non est licitus, ut notavimus ex L. 25. ff. h. t. in n. 1381. nisi id habeat vel de consensu Deponentis; vel prudenter iudicet, Dominum non fore invitum; unde, si deponatur apud aliquem pecunia numerata, nec clausa, nec obsignata; Depositarius videtur ad nihil aliud teneri, quam, cum deponens eam exegerit, solvere, licet illam consumpserit, quo casu non tam erit depositum, quam mutuum, aut quasi mutuum; hic Azor l. 7. c. 7. q. 9.

ARTICULUS II.

De obligatione Depositarii.

1387 Potissima quaestio est de obligatione præstandi damnum, quando depositum apud Depositarium perit, vel deterior facta est. De hac quaestione dicitur, L. 1. §. *in conducto*. 10. ff. h. t. ibi: *Dolum tamen eos præstaturus, qui recipiunt; qui solus in depositum venit.* & §. *quia autem* 47. seu ult. ibi: *quia autem dolum duntaxat in hanc actionem venit; quaestum est: si hæres rem, apud testatorem depositam, vel commodatam, distraxit, ignarus depositam, vel commodatam, an teneatur? & quia dolo non fecit, non tenebitur de re; an tamen, vel de pretio teneatur, quod ad eum pervenit? & verius est, teneri eum; hoc enim ipso dolo facit, quod id, quod ad se pervenit, non reddit; & quoniam magna, seu lata culpa in iure dolo æquiparatur, L. *quod Nerva*. 32. ff. eod. ubi Celsus: *Quod Nerva diceret, latiore culpam, dolum esse, Proculo displicebat: mihi verissimum videtur; nam, etsi quis non ad eum mo-**

dum, quem hominum natura desiderat, diligens est; nisi tamen ad suum modum curam in Deposito præstet, fraude non caret; nec enim salva fide minore est, quam suis rebus diligentiam præstabit; & L. Magna 226. ff. de V. S. ibi: *Magna negligentia, culpa est; culpa, dolo est;* quod ibidem exponit Glossa de culpa lata; nam ex his iuribus deducitur, depositarium non teneri ex culpa levi, vel levissima; sed tantum ex dolo; vel culpata; sed hoc intellige juxta dicenda n. 1391. quibus positis.

1388 Prima quaestio est, an præsumatur res Deposita periisse dolo, si, salvatis propriis rebus in eodem loco existentibus cum deposita, hæc perit? nam in tali casu præsumitur abesse bona fides. *Bona* 2. h. t. ibi: *Bona fides, si rebus tuis salva existentibus, Depositum amisisti.* Ubi autem abest bona fides, præsumitur adesse dolo; Glossa ibidem v. *rebus tuis*; Depositarius enim, qui rem alienam in custodiam accepit, non minorem ejus, quam rerum suarum curam præstare debet, quando in ejus receptionem, consensus, prout ex ipsa voce (*depositum*) notatur, ut colligitur ex L. 1. ff. h. t. ibi: *Depositum est, quod custodiendum alicui datum est, dictum ex eo, quod ponitur;* præpositio enim de auget depositum, ut ostendat totum fidei ejus commissum, quod ad custodiam rei pertinet.

1389 Quæstio altera est, an Depositarius teneatur ex casu fortuito? *re. non tenetur;* cum leges dicant, præstari damnum solum ex dolo, quod tamen accipere, ut non procedat, si depositarius moram commisit ex lata culpa, & tunc res apud eum pereat casu fortuito prout diximus in præcedentibus: de Commodatario V. infra in seqq. Non sufficit autem in casu interitus, vel deteriorationis, allegari à depositario casum fortuitum; sed, necesse est, illam probare, nisi aliunde id notorie constet, arg. L. *si Creditor*. 5. C. de pignori. In dubio autem, an casus ille fortuitus evenerit ex culpa? dicendum videtur non præsumi culpam, quando casus talis est, qui communiter contingit sine culpa (puta incendium ex fulmine suscitatum, insperata inundatio &c.) secus, si oppositum, v. g. incendium ex igne domestico, vel incuria, furtum &c. Unde, licet verum sit, huius-

nunquam præsumi *dolum* per L. *Quoties*. 18. §. *qui dolo*. ff. de probat. intelligitur tamen, nisi adsint indicia, conjecturæ, & argumenta, ut colligitur ex cit. c. 2. & L. *quod Nerva*. supr. n. 1387.

1390 Tertia quæstio est, an in deposito valeat pactum, ut depositarius teneatur de dolo? Negativam sequitur Pirhing h. t. n. 3. §. *porro*, quod talis pactio, seu conventio sit contra bonam fidem, bonosque mores, tribuens peccandi licentiam. L. 1. §. *illud*. 7. ff. h. t. ibi: *illud non probabis: dolum non esse præstandum, si convenierit; nam h. c. conventio contra bonam fidem, contraque bonos mores est; & ideo nec sequenda est*; sed, dupliciter hoc pactum adjici potest, 1. ut liceat depositario rei custodiam negligere; 2. ut si contingeret rem interire dolo, vel deteriorari, non conveniatur ob dolum commissum: in hoc secundo casu videtur valere pactum; secus, in primo: nam in secundo, deponens solum contraheret obligationem non utendi jure, sibi nato ex alterius dolo; in primo autem ex pacto remitteret obligationem contrariam custodiæ, quam in Depositario substantialiter importat cura custodiæ;

1391 Quæstio 4. est, an indefinitely procedat, quod Depositarius non teneatur deponenti de damno, nisi de dolo, vel culpa lata? R. quod sic; extra sequentes casus. 1. si Depositarius se ipsum obtulit ad recipiendum depositum; 2. si accepit mercedem pro custodiâ; probatur 1. ex c. *Bona*. 2. h. t. ibi: *de culpa quoque teneris, si te ipsum deposito obtulisti, vel si aliquid pro deposito recepisti*, junctâ Gloss. V. *culpa*; quod confirmatur ex L. 1. §. *sape*. 35. ff. h. t. ibi: *sape evenit, ut res deposita, vel nummi periculo sine ejus, apud quem deponuntur, ut puta, si hoc nominatim convenit; sed & si se quis deposito obtulit; idem Iulianus scribit, periculo se depositi illigasse, ita tamen, ut non solum dolum, sed etiam culpam, & custodiam præstet, non tamen casus fortuitos*; ubi per custodiam videtur intelligi culpa non tantum levis, sed etiam levissima (non autem tantum culpa simpliciter, seu lata; sic enim verbum *Custodiam* nihil operaretur ultra verbum *culpam*) maxime, cum excipiat casus solum fortuitos;

adeoque non, *culposos*. Quando autem dicitur Depositarius non teneri ex casu fortuito, intellige, *extra casum culpa, pacti & mora*, quæ præcessit casum fortuitum, ut constat ex c. 2. h. t. ibi: *pacto vero, culpa, vel mora præcedentibus, casus etiam fortuitus imputatur*, de quibus V. dicta à n. 1343.

1392 Quæstio 5. est circa res depositas, quæ in pondere, numero, & mensura consistunt, an, si depositarius illis utatur præter Domini voluntatem, peccet? si certus sit, se posse rem ejusdem speciei, & bonitatis, reddere, cum depositum fuerit à domino postulatum? quæstio hæc multas alias includit: tametsi enim Dominus rei non periclitetur, magnæ tamen, & multæ injustitiæ suboriri possunt. Ponamus enim officiales, qui sunt Depositarii publici (ut sunt Thesaurarii Principum, vel qui habent cassam ejus, vel totius Provinciæ, aut famuli Mercatorum &c.) usu pecuniarum apud se depositarum non præjudicare directe Domino, aut causare periculum, ne, cum depositum postulaverit Dominus, ullum ejus damnum sit; interea tamen, ex eo sui usus factio in causâ esse, quod Creditoribus aliisque, quibus ex deposito satisfaciendum est, etiam jussu Principis, Provinciæ, Domini, non præstari solutionem, vel differri, magno Creditorum damno; est enim frequens, sed mendax, vel saltem fallax excusatio (*Es ist jetzt nichts in der Cassa*) nullum omnino videri potest esse dubium, in ejusmodi casu, talem usum esse prorsus illicitum, & peccaminosum secundum quantitatem damni, quod Creditoribus inferitur, dilatâ, vel negata solutione, cum ex tali usu sequatur injusta læsio Creditorum, nullo jure talibus officialibus permisso in præjudicium tertii, esto non periclitetur Dominus.

1393 Ex hac causâ talis negotiatio ejusmodi officialium jure merito legibus interdicta est, L. *si quis*. 1. C. de his, qui ex publicis rationibus ibi: *si quis ab Exactoribus, tabulariis, & arcariis, officisque rationum senebrem pecuniam sumpserit: detectus in eodem ad quadrupli penam ex hac auctoritate reneatur*; ex L. *sciens* 2. C. eodem ibi: *sciens omnes accipiendi*
mu-

mutuo ex largitionibus sacris auri non pater-
re cuiquam facultatem; quod, si quis au-
rum ex nostro arario privatis commo-
dis profuturum occulte, aut cautionis,
aut sponfionis fide, ut debitor redditu-
rus sine nostra auctoritate acceperit,
ablatus bonis omnibus perpetua deportatio-
nis subdecur exilio; is etiam, qui ex me-
moratis thesauris sub specie publici Cre-
ditoris aurum cuiquam commodaverit,
aut tradiderit capitali sententia subju-
getur. Hac de jure civili, de foro conscien-
tia dicam infra.

1394 Occasione hujus controversia dubi-
tatum fuit, si talis officialis, (ponamus
licite) usus fuisset pecunia domini apud
se deposita, dum esset in valore com-
muni (aureus v. g. 3. fl.) sed dum ur-
get depositi restitutio valor crevisset ad
4. fl. v. g. si satisfaciatur, restituendo in
valore priori? vel si prius decrevit, te-
neatur restituere in valore, quem ha-
bet, dum est in incremento? In hac
quaestione distinguendum videtur, an
depositum fuerit in certa moneta, v. g.
in auro, ut restitueretur eadem in specie,
& numero? an tantum in valore? 2. an
incrementum, vel decrementum fuerit
tempore, quo, dominus depositum
reperivit, vel secus? quo posito:

1395 Videtur dicendum, decrementum,
& incrementum valoris in pecunia, no-
cere, & prodesse Domino, si eotem-
pore factum est, quo dominus, nec
postulavit; nec, si penes se habuisset,
ea usus erat, v. g. soluturus debitum,
quod erat quatuor millium florenorum,
si aureus extrinsecum crevit, ut valeret 4.
fl. ita ut tunc mille aureis (quorum sin-
guli prius valebant 3. fl. postea vero 4.)
extingueret debitum quatuor millium
florenorum mille aureis; eodem mo-
do, si cum mille aurei deponerentur (sin-
guli valoris 3. fl.) post depositum in va-
lore crescerent (domino non expensu-
ro, cum minoris essent) incrementum
est Domini, non depositarii; nam quali-
bet res fructificat Domino suo.

1396 Ex hoc deducitur 1. si aureus valebat
3. fl. dum depositus est, & cum repeti-
tur, crevit in duplum, depositarium
teneri deponere aureum in specie, nec
incrementum interea, extrinsecus con-
stitutione Principis factum, sibi posse

Tom. III.

retinere, nisi aliter conventum sit; quia
incrementum cessisset Domino; si pe-
nes se retinisset; ex hoc autem, quod
alteri custodiendum tradiderit, de jure
priori nihil immutatum est; similiter, si
decrevit apud Depositarium idem subi-
turus apud Dominum, decrementum
Domini est, non Depositariis ex ead-
em ratione; quod intellige, cum de-
positum reddendum est in eadem spe-
cie monetae v. g. in auro, si in auro depo-
situm sit.

Deducitur 2. quod, si depositarius, pe-
cunia in auro deposita, intermedio tem-
pore (nimirum a tempore depositi ad
tempus repetitionis) usus est, non con-
tradiciente Domino, etiam citra dam-
num Creditorum Domini, & ex inde fe-
cit lucrum (v. g. quia valor ejus crevit)
licite illud retineat, & satisfaciatur resti-
tuendo Domino idem aurum in
valore, quem habet, dum repetitur?
nam in tali casu per usum pecuniae nullius
jus laesit, ut ponit casus; lucrum fecit
ex mera industria (alias enim pecunia ja-
cuisset mortua, cum de se frugifera
non sit) & domino reddit depositum,
quale fuisset, si mansisset apud Domi-
num, nec obstat, quod intermedio
tempore fuerit majoris valoris; quia
casus ponit, quod Dominus eo tempore
nihil negotiatus esset; consequenter
nihil lucri, quod habuisset (nullum enim
habuisset sine negotiatione, vel usu
pecuniae) Domino cessaverit.

Deducitur 3. si depositum fuit in pe-
cunia certae speciei v. g. 300. fl. in *quinariis*,
& conventum, ut in repetitione
depositi totidem *quinarii* restituantur,
sine respectu ad decrementum, vel incre-
mentum, depositarium non satisfacere
reddendo tantum valorem 300. fl.
sed teneri reddere tot *quinarios*, quot
sufficiunt, ut conficiant 300. fl. sine
respectu ad accrementum, vel decre-
mentum extrinsecum interea factum;
nam hoc pactum importat periculum
aequale utriusque; *Deponentis*, si valor
interim decreveret; *depositarii*, si ac-
cresceret.

Deducitur 4. Depositarium agere con-
tra justitiam, & teneri ad restitutionem
damni, si quod Dominus, vel ejus Cre-
ditores ex deposito solvendi subirent ex

Tt

co,

eo, quòd depositarius uteretur deposito præter voluntatem Domini, si tempore repetitionis factæ à Domino, vel ejus Creditoribus præstanda solutionis non posset præstare depositum. Nam tale jus utendi, nec jure custodiæ, vel contractûs, nec alio titulo competeret, consequenter injusta foret causa damni domino, vel Creditoribus, securi ex injusta ipsius actione, quæ naturalem parit obligationem refarciendi damnum taliter læso.

1400 Deducitur 5. si postquam ad cassam Principis deposita est pecunia sub Custodia Officialis ad hoc constituti, jussu Principis valor monetæ diminutus est, depositarium satisfacere reddendo quantitatem materialem; ut, si accepisti 100. aureos, totidem reddas, esto diminutus, vel auctus interim sit valor; sic Castropalaus tom. 7. de just. Commut. D. 3. p. 3. n. 4. quia, in depositi restitutione, species, & natura ipsius rei, & valor ejus intrinsecus spectandus est, & non mutatio extrinseca.

1401 Quæstio est 6. an, qualiter Clericus, vel Religiosus ex deposito teneatur? R. quamvis omnes (usum rationis habentes, & capaces passivæ obligationis) depositarii esse possint; non omnes tamen eidem subjici obligationi; nam si depositum, aut commodatum pupillo, etiam interveniente tutoris autoritate, vel minoris absque autoritate Curatoris deponatur, solum de dolo tenentur; ut colligitur ex L. 1. §. *an in pupillum*. ff. de positi. L. *si ex causa*. §. *nunc videndum*. ff. de Minoribus: Si autem res deposita, vel commodata apud ipsos permanet, obligantur suo congruo tempore reddere; si autem fuerit consumpta absque dolo, quantum ex ea fuerint locupletiores facti. §. *an in pupillum*, & L. 1. & 3. ff. commodati, & L. 3. §. *pupillus*, V. *locupletior*. ff. de negotiis gest.

1402 De Clericis distinguendum est, an nomine suo, an Ecclesiæ depositum receperint? si nomine Ecclesiæ? Ipsa tenetur solum, in quantum inde facta est locupletior; non autem si culpa Prælati perit, vel deteriorata; quia delictum Administratoris non debet in Ecclesiâ redundare, c. *si Episcopum*. 3. 16. q. 6.

ibi: *si Episcopum talem culpam admisisse constiterit (quod absit) ut constet cum non irrationabiliter fuisse depositum, eadem ejus depositio confirmetur. & Ecclesia res suas omnes restituatur, quæ oblata claruerint, quia delictum personæ in damnum Ecclesiæ non est converendum.* Si nomine suo? renebitur, sicut alius; sed difficultas est, an, ad satisfaciendum deponenti, tunc à Judice Laico compelli possit? Castropalaus cit. p. 4. n. 2. affirmat ex Greg. Lopez, si autoritate Judicis secularis depositum recepit; quia non proceditur contra eum propriè per modum Judicii; sed executivè, & in consequentiam officii suscepti, ex Baldo in L. *acceptam*. col. 2. C. de usuris. Videtur tamen negandum; quia Clericus, sine consensu legitimi ad hoc superioris, nequit se subijcere Judici Laico, ex dict. cum lib. 2. decret. tit. 1. & 2.

De Religiosis potro dicendum venit, 1403 eos, sine consensu sui legitimi Superioris, depositum recipere non posse; nec, esto sine, vel cum consensu Superioris, (sed non Capituli) receperint, monasterium teneri ad damnum, si culpâ, vel alia incuria, aut etiam facto, res deposita perit, aut deteriorata est; nisi quantum ad ipsum pervenit. Nam nomine Ecclesiæ venit etiam Monasterium, & alia loca pia; at Ecclesia in tali casu non tenetur, nisi sub ea exceptione; id, quod constat ex c. *Gravis*. 1. h. t. ubi, cum Episcopus Londonensis instaret, ut Pontifex pecuniam, à se apud ejusdem Ecclesiæ Clericum quendam depositam, quam idem furatus fuit, sibi à Canonicis istis restitui juberet; rescribit Pontifex; *pecuniam esse personæ, non Ecclesiæ commendatam*; & suadet ut contra furem illum dirigat actionem, quem jus sit à iudicibus vinculis alligatum, & sub quæstionibus positum, ad reddendam dictam pecuniam compelli; Si autem de redditum perceptione possit Episcopus cum Canonicis amicablem pacisci, id sibi fore acceptum: rationem reddit: *cum non constet, pecuniam tuam, quam ille vir Belial furatus est, in Ecclesiæ utilitatem conversam, non debemus de jure contra Canonicos ejusdem Ecclesiæ præcisè intentare jussionis instantiam, ut tibi eandem reddant pecuniam personæ, non Ecclesiæ commendatam.*

ARTICULUS III.

De obligatione Deponentis.

1404 **Q**uestio i. an deponens, statim ex li-
bitu possit revocare depositum, &
depositarius reddere tenetur? Resp.
quod sic, exceptis certis casibus ex c.
Bona. 2. h. t. ibi: *Sanè Depositori licuit,*
pro voluntate sua depositum revocare;
quod tamen intellige i. nisi, ex restitu-
tione in continentem facta, probabili-
ter impendat, vel deponenti, vel ter-
tio grave damnum; ipsi, vel in anima,
vel in corpore, vel tertio à deponente
inferendum; tum enim obstat regula
charitatis Christianæ 22. q. 2. c. *Ne quis.*
14. ubi S. Augustinus: *Si cui, inquit,*
gladius commendatur, & promittat se red-
diturum, cum ille, qui commendavit, po-
poscerit: si forte gladium suum reperat fu-
rens, manifestum est, tunc non esse red-
dendum, nec vel se occidat, vel alios, do-
nec ei sanitas restituatur. Deinde, si
furi, res ab ipso deposita, reddi non
possit sine detrimento Domini; huius
enim jus majus est, jure alterius; quod
etiam dicendum, quando Dominus rem
furtivam prius, quam fur, repetit à
Depositario, sciente rem Domini esse;
Secus, si fur prius repetat non compa-
rente Domino per L. 1. ff. h. t. §. *Si prado.*
39. ibi: *Si prado vel fur deposuerint, &*
hos Marcellus ait, rectè depositi acturos;
nam interest, eò, quòd, teneantur; 3. si
fur rem furtivam deposuit apud Domi-
num ignorantem ab initio, & post com-
perit, esse suam; de quibus v. Azor l. 7.
c. 8. q. 4. & alii.

1405 Altera quæstio est, an depositori repe-
tenti depositum opponi possit *solutio per*
compensationem? Resp. nec compen-
sationem, quâ depositum solvatur in to-
tum; nec deductionem, quâ in partem
ei jure apponi posse à Depositario, ex
c. Bona. 2. h. t. ibi: *Sanè depositori licuit*
pro voluntate sua depositum revocare; con-
tra quòd compensationi, vel deductioni lo-
cus non fuit, ut contractus, qui ex bona fide
oritur, ad perfidiam minimè referatur, li-
cet compensatio admittatur in aliis, si cau-
sa, ex qua postulat, sit liquida, ita, quòd
Tom. III.

facilem exitum credatur habere; quòd fu-
sius dicitur L. si quis. 11. C. depositi, ibi:
Si quis vel pecunias, vel res quasdam per de-
positionis acceperit titulum, eas volenti ei,
qui deposuit, reddere illico modis omnibus
compellatur, nullamq. compensationem, vel
deductionem, vel doli exceptionem oppo-
nat, quasi & ipse quasdam contra eum, qui
deposuit, actiones personales, vel in rem,
vel hypothecariam pretendens: cum non
sub hoc modo depositum acceperit, ut non
concessa ei retentio generetur, & contra-
ctus, qui ex bona fide oritur, ad perfidiam
retrahatur; sed & si ex utraque parte a-
liquid fuerit depositum: nec in hoc ca-
su compensationis præpeditio oriatur:
sed deposita quidem res, vel pecunia ab
utraque parte, quam celerrimè sine ali-
quo obstaculo restituantur, ei videlicet
primum, qui primus hoc voluerit, &
postea legitimæ actiones integræ quò-
que ei reserventur; quod obtinere (sicut
jam dictum est) oportet, etsi ex una
parte depositio celebrata est, ex altera
autem compensatio fuerit opposita: ut inte-
gra omni legitima ratione servata, de-
posita res, vel pecuniæ prima fronte re-
stituantur. Quod si in scriptis attesta-
tio, non per dolum, vel fraudem fuerit
ei, qui depositum suscepit, ab alio trans-
missa, ut minimè depositum restituat,
hocque per jus jurandum affirmaverit:
liceat ei, qui deposuit sub defensionis
cautela idonea præstita, res depositas,
quam ociissimè recuperare.

Dices: *Compensatio* locum habet tam 1406
in bonæ fidei, quam in stricti juris judiciis,
in quibus ipso jure fit, L. 4. L. *postea* 21. ff.
de compens. L. 4. & 6. C. eod. tit. ergo
etiam in deposito. Confirmatur i. quia
si depositarius fecerit impensas necessa-
rias, id est tales, quæ nisi factæ essent, res
periret, aut deterior valde redderetur,
propter hujusmodi impensas *compensatio*
datur, & retentio ipsius rei depositæ
competit. Deinde *compensatio* locum
habet in *commodato*; ergo etiam in depo-
sito, ant. tenet Pirhing, h. t. n. 10. probans
ex c. 2. h. t. & aliis juribus, in quibus velut
speciale, & proprium *depositi* esse dicitur,
ut retineri nequeat loco compensationis:
ergo secus est in *commodato*, quia ex-
ceptio firmat regulam in aliis non ex-
ceptis. Ratio disparitatis est, nam qui

depositum accipit, si non restituat repenti, videtur facere contra fidem, cum tamen ad rem fideliter custodiendam, & consequenter etiam reddendam deponenti se obligarit: at verò, qui accipit *commodatum*, id accipit, non ut custodiat diligenter, & fideliter, sed ut utatur ad tempus; sic ille.

1407 Resp. verum esse, quòd *compensatio* æquitate nitatur, & pro solutione habeatur. L. 4. C. de compensat. & L. 4. ff. qui potiores, de quo diximus à n. 1040. esse tamen quosdam casus exceptos, inter quos expressè venit *causa depositi*; ut constat ex n. 1404. id, quod provenit ex speciali natura ipsius *dep. sui*, juxta quam res deposita statim, ac revocatur depositum, reddenda est, *ne, quod beneficio celeritatis inventum est, subdatur injuriis tarditatis*; res enim deposita statim Domino poscendi restituenda est; alias fides violatur, & contra æquitatem naturalem retinetur, ut constat ex utroque jure in n. 1404. & ex hoc patet responsio ad object. ad 1. confirm. 32. in eo casu *depositum* stare, quod depositarium loco pignoris pro solutione expensarum, in depositi conservationem à quo tanquam diverso, à causa depositi desumpto, non valet argumentum ad debitum ex alia causa, quam depositi. Ad 2. Confirm. N. ant. Hinc esto detur, quod exceptio firmet regulam in aliis non exceptis (licet in pluribus fallat) constat tamen etiam *commodatum* exceptum esse; prætextu enim debiti res *Commodata* compensari prohibetur L. ult. C. de commodato, ibi: *prætextu debiti, restitutio commodati non probabiliter recusatur*; nam ut notat Glòssa ibid. lit. F. quia *finito utendi tempore, commodatum finitum intelligitur* L. 17. §. 3. ff. cod. Ratio autem disparitatis videtur non facere ad intentum; quid enim obligationi, finito usu commodati hoc reddendi obstat, quod datum non sit ad custodiam, sed ad usum? si jus utendi desinit, finito usu? sicut, si finitur custodia. Utròque enim stat obligatio, extincto jure illius contractus, reddendi, quod accepit commodato, sicut si deposito.

ARTICULUS IV.

De reliquis ad hunc titulum pertinentibus.

PRO his not. 1. quòd deponenti competat actio directa 1. repetendi depositum quancumque, cum ei fiat beneficium, quod non datur invito. c. *fin.* h. t. 2. ad æstimationem rei deterioratæ, vel amissæ; dolo, vel lata culpa depositarii; quia qui beneficium alteri præstat, ultra non tenetur; quod intellige juxta dicta superius. 3. etiam ad usuras, quando in mora est depositarius, L. 2. C. h. t. quia contractus iste est bonæ fidei, in quo per moram veniunt usuræ, quam bona fides nullatam vult; si autem quæras an deponenti competat actio depositi contra depositarium, si iste cum illius licentia pecuniam depositam expendit, & sic facultatibus suis lapsus est, ut ipsius bona subhanestari debeant? Resp. affirmative, si deponens ex pecunia deposita non recepit usuras, per L. 7. §. *quories.* ff. h. t. Illa porro actio directa, de qua superius, datur tantum contra ipsum depositarium, etiam Clericum; cujus nomine non potest impeti Ecclesia, quæ non debet gravari facto alieno, etiam Clerici; ex n. 1402. nisi res sit conversa in Ecclesiæ utilitatem, quia tunc æquitas petit, ut teneatur ad onus, qui sensit commodum c. 1. h. t. advertendum tamen, hoc ab aliquibus limitari, ut Ecclesia teneatur, si depositio facta sit Ecclesiæ de consensu Episcopi, & Capituli, vel ejus, aut ab eo, qui pro Ecclesiæ rebus constitutus est, ut Thesaurarius; licet deponens non probet rem depositam versam in Ecclesiæ utilitatem; ita Sanchez in Decal. tom. 2. l. 6. c. 14. n. 35. quia tunc depositio non fit apud Clericum, quæ privatam personam; sed quæ representat Ecclesiam; sed hæc limitatio videtur intelligenda juxta dicta n. 1402.

Not. 2. Depositario, contra deponentem, competere actionem contrariam, ad id quod nomine depositi abest; quia in ipsum depositum impensum est, vel si ex vitioso deposito damnum accepit; quia depositario officium suum non

1408

1409

debet esse damnosum; quam verò curam teneatur in custodia rei deposita adhibere, deduci potest ex dict. ad eam nimirum teneri, quæ excludat dolum, vel culpam latam, quandoque etiam levem, & levissimam, ut constat ex dict. à n. 1387.

1410 Not. 3. quid intelligatur per depositum judiciale, seu sequestrationem, constare ex n. 1381. hæc rei litigiosa sequestratio in judicio fieri potest, vel partium

conventionem, & erit sequestrum voluntarium; vel jussu Magistratus, & erit necessarium; vel Magistratus imperio, legis dispositione, & partis petitione, & erit sequestratio mixta; sic Barbosa in Rubric. hujus Tit. n. 9. Multa hic quaeri, & produci possent de sequestratione necessaria; sed ea videri possunt l. 2. De eretal. ad Tit. 17. de sequestratione possessionum, & fructuum; quò merito.

XX

QUÆSTIO XVII.

IN TITVLVM XVII. DE EMPTIONE, ET VENDITIONE.

1411 **P**ostquam in præcedentibus titulis actum est tum de contractibus, tum alienationibus rerum Ecclesiasticarum in genere; tum etiam quibusdam in specie (de precariis, commodato, & deposito) quæ potissimum spectant commodum unius ex contrahentibus; subjungitur nunc titulus de contractu Emptionis, & Venditionis, utriusque oneroso; de quo ea solum proponemus, quæ nostri fori propria sunt per ordinem potissimum ad emptionem, & venditionem rerum Ecclesiasticarum; etsi hac occasione plura quoque in ordine ad alia bona immisceantur.

ARTICULUS I.

Quid sit emptio, & venditio?

1412 **S**upponendum, quod emptionis vocabulum quando minus proprie, & latius sumatur in jure, pro quacunque alienatione; hodie autem sumatur pro certa specie, de qua in præfati; & definitur: *Contractus bonæ fidei, consensu perfectus, & mutua præstationis, quo id agitur, ut pro certa pecunia numerata, eam danti, res, seu merx tradatur; brevius dici potest, quod emptio sit pactio pretii pro merce; & venditio,*

pactio mercis pro pretio. Esse contractum *juris gentium*, habetur §. 2. Instit. de jure nat. & gent. *bonæ fidei*, (ad eoque non stricti juris) dicitur §. *actionum autem.* Instit. de actionib. *solo consensu perfectum* (intellige quoad substantiam, ut scilicet eo habito; poenitere non liceat, etiam ante rei traditionem) habetur L. 1. ibi: *emptio, & venditio contrahitur, simul atque de pretio convenerit, quamvis nondum pretium numeratum sit, ac ne arrha quidem data fuerit;* Nam quod arrhæ nomine datur, argumentum est emptionis, & venditionis contractæ.

Sed, excipe, nisi intentio contrahentium alligetur Scripturæ, ut prius quam instrumentum confectum sit, contractus non teneat L. 1. ff. h. t. ibi: *Sed hoc quidem de emptionibus, & venditionibus, qua sine Scriptura consistunt, obtinere oportet; nam nihil à nobis in hujusmodi emptionibus, & venditionibus, innovatum est: in iis autem, qua Scriptura conficiuntur, non aliter perfectam esse venditionem constituimus, nisi & instrumenta emptionis fuerint conscripta, vel manu propria contrahentium, vel ab alio quidem scripta; à contrahentibus autem subscripta, & si per tabellionem sunt; nisi & completiones acceperint, & fuerint partibus absoluta; donec enim aliquid deest ex his, & poenitentia locus est, & potest emptor, vel venditor sine poena recedere ab*